

17.2.2020

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: Lausuntopyyntö VN/15033/2019

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finlandin lausunto dokumenttiin: ”Liikenteen automaation toimenpide- ja lainsäädäntösuunnitelman valmistelua koskeva arviomuistio - osat tiedon hyödyntäminen ja liikenteen automaation tarvitsema digitaalinen ja fyysinen infrastruktuuri”.

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finland ry kiittää mahdollisuudesta lausua arviomuistiosta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

ITS Finland pitää arviomuistiota hyvin laadittuna ja siihen kirjattuja linjauksia ja tavoitteita kannatettavina. On erittäin hyvä, että arviomuistiossa on käsitelty kaikkia kulkumuotoja, ja samalla pyritty tunnistamaan myös liikennejärjestelmätasolla eri kulkumuotojen automaatiokehityksen synergieita.

Arviomuistiossa esitetyt linjaukset automatisaation edistämiseksi ovat kannatettavia. Uutena linjauksena ehdotamme vastuukysymyksiin liittyvää linjausta eli on erittäin tärkeää, että vakuutusjärjestelmämme tunnistaa automaatioon liittyvät uudistustarpeet vastuukysymysten osalta ja tukee automaation kehittymistä. Erityisesti nykyinen tieliikenteen vakuutusjärjestelmä keskittyy kuljettajan vastuuseen, joka automaation yleistyessä ei voi olla enää vastuunjaon keskiössä.

Digitalisaation ja automaation rooli tulee kasvamaan kaikessa tekemisessä ja kaikissa kulkumuodoissa, joten yhdessä sovituille linjauksille tulee olemaan kysyntää. Liikenne on pitkälti kansainvälinen kenttä, ja on tärkeää, että Suomi tuottaa omia näkemyksiään kansainvälisen kehityksen tueksi ja linjaukset kuten ihmiskeskeisyys, läpinäkyvyys ja teknologianeutraalisuus ovat hyviä viestejä myös maailmalle. Siirryttäessä visiotasolta konkreettiseen tekemiseen, niin sellaiset tahot, jotka pystyvät myös käytännössä toteuttamaan vastuullisen ja kestäväen liikennejärjestelmän ovat kysytyjä tekijöitä myös muualla.

Lähitulevaisuuden tavoitteet ovat kaikki kannatettavia. Lopullisia automaation toteutuksen aikatauluja ei tiedä kukaan, mutta siihen liittyvä työ on jo käynnissä, ja suomalaiset osaajat ovat alan huippua. Vaikka automaatio toteutuukin tulevaisuudessa, niin liikenteen automaatio tuo jo nykyään Suomeen runsaasti vientieuroja ja uusia työpaikkoja.

Kaikissa kulkumuodoissa yhteistä on datan laadun, datan analysoinnin ja tiedonsiirron suuri merkitys. On erittäin tärkeä luoda kokonaisnäkemys liikkujien, kulkuneuvojen ja infrastruktuurin tuottaman tiedon rooleista ja yhteentoimivuudesta. Liikenteen automaation edistymisen kannalta ni-

menomaan datan laadun kehittyminen on avainasemassa. Datan laadun kehittymisen lähtökohdiana on riittävä motiivi kehittämistoimille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kehitykseen investoivien tulee voida tavalla tai toisella ansaita kehitystyönsä tuloksilla. Tämä taas vaikuttaa omalta osaltaan tiedonjakosysteemin rakenteisiin ja toimintaperiaatteisiin. Tiedonjakoekosysteemissä tulee ottaa huomioon mm. tiedon standardisointiin, käyttöoikeuksiin, omistajuuteen, hinnoitteluun, luotettavuuteen, yksityisyyteen jne. liittyvät kysymykset.

Tiedonjakoekosysteemin osalta oleellista on löytää eri toimijoille riittävä motivaatio osallistua aidosti ekosysteemin kehittämiseen ja sen operointiin. Julkisilla toimijoilla motivaatio on yleensä erilainen kuin yksityisillä toimijoilla, mutta molempia tarvitaan. Linjauksissa tunnustettu tarve liiketoiminnan mahdollistamiseksi on hyvä pitää mielessä laadittaessa tiedonjakamisen pelisääntöjä ekosysteemin toimijoille. Ekosysteemin tulee olla myös riittävän avoin, jotta siihen saadaan sovittua mukaan sekä pieniä että suuria toimijoita. Samoin ekosysteemin tulee rakentua modulaariseksi, jotta kukaan toimija ei voi toimia monopolisessa asemassa ekosysteemin sisällä. Arviomuistiossa esitetty hajautetun tiedonjakoekosysteemin malli on kannatettava.

Kokonaisuutena automaation teema on ajankohtainen paitsi Suomessa niin myös globaalisti. Vaikka liikenteen automaation ympärillä kaikkein kuumin hype on hieman rauhoittunut, satsataan siihen edelleen miljardeja euroja. Kehitystahti ei ole juuri laantunut, mutta tavoitteita on ilmaistu maltillisemmin. Tavoitteet ovat silti edelleen varsin kunnianhimoisia, joka aiheuttaa suuria odotuksia toimeenpanolle. Toimeenpanossa on tärkeää tunnistaa liikennejärjestelmän kannalta oleelliset yhteistyöalueet sekä yhteistyöhön tarvittavat toimijat. Arviomuistiossa on tuotu hyvin esille liikennehallinnon eri toimijat, mutta niiden ohella tulee kiinnittää erityistä huomiota kaupunkien rooliin. Ja erityisesti on tärkeää, että data on samanlaisilla periaatteilla tuotettua ja analysoitua sekä kaupunkien katuverkolla että valtion tieverkolla.

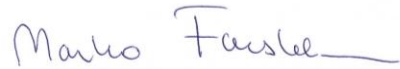
Varsinaisessa toimeenpanossa on hyvä ottaa huomioon seuraavat näkökulmat:

- Suomi on korkean teknologian ja erityisesti insinööriosuuden kärkimaita maailmassa. Kansainvälisissä vertailuissa digitalisaation mahdollistava infrastruktuurimme on kärkiluokkaa. Sen sijaan näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen ja kaupallistaminen eivät ole samalla tasolla. Toimenpiteissä tulisi kiinnittää huomiota erityisesti innovatiivisten julkisten hankintojen kautta uusien innovaatioiden tuotteistamiseen ja kaupallistamiseen.
- Toimenpiteiden osalta tärkeintä on niiden resursointi. Toimenpiteiden sisällöllä ei ole juurikaan merkitystä, mikäli niiden toimeenpanoon ei kohdisteta riittäviä resursseja. Resursien riittävyys on tietysti suhteellinen asia, mutta kun kyse on globaalissa kontekstissa käytävästä kilpailusta, pitää niiden olla suhteessa tärkeimpiin kilpailijamaihin.
- Ekosysteemit ja erikoistuminen. Automatisaatio on oleellinen osa tulevaisuuden älykästä liikennejärjestelmää. Päähuomio on pitkään ollut henkilöautojen automatisaatiossa. Sen sijaan muut kulkumuodot, liikennejärjestelmätason tarkastelut, tarvittavat taustajärjestelmät, liiketoimintamallit jne. ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Tässä arviomuistiossa on tuotu hyvin esille kaikki kulkumuodot. Ekosysteemilähtöinen eteneminen on ajatuksena kannatettava. Olemassa olevia verkostoja kannattaa käyttää ekosysteemien kaasaamisessa ja erikoistumisalueiden tunnistamisessa.

17.2.2020

VTT:n tuottamassa ”Liikenneinfrastruktuuri 2040” -hankkeessa todettiin seuraavasti: *”Vuoteen 2040 mennessä väylänpitoon on tarve sijoittaa kokonaisuudessaan 77–105 miljardia euroa. Rahoitus on syytä käyttää viisaasti. Summat ovat suuria, ja yhteiskunnan kannalta on erittäin iso kysymys se, mitä rahalla voidaan saada aikaan – tai olla saamatta.”* Parhaillaan on liikennealalla käynnissä useita pitkälle tulevaisuuteen vaikuttavia hankkeita ja ohjelmia. Erityisesti tulee varmistaa, että liikenteen automaation ja digitaalisen infrastruktuurin teemat ovat mukana, kun tehdään ensimmäistä valtakunnallista 12-vuotinen liikennejärjestelmäsuunnitelmaa.

Kunnioittavasti,

Marko Forsblom
Toiminnanjohtaja
ITS Finland ry